

A múltat bemutató épületek Hargita megyében: a tájházak

A tájházak vagy falumúzeumok olyan szabadtéri néprajzi gyűjtemények, amelyek a helyben összegyűjtött és megőrzött tárgyakkal az adott település vagy tájegység hagyományos tárgyi kultúráját, a népi építészeti szempontjából jelentős (esetleg népi műemlékeknek minősített) épületekben berendezett lakásbelsőket, olykor a műhelyeket, a gazdasági épületeket vagy a kezdetlegesebb ipari létesítményeket mutatják be.

A tájházak fénykora az 1970-es és 1980-as évekre esett. Ekkor a csíkszeredai megyei múzeum szakembere, Farkas Irén néprajzos-muzeológus irányítása alatt falumúzeumok tucatját alakították ki, amelyek a muzeológiai kritériumoknak megfelelően mutatták be az adott település népi építészetének és életmódjának sajátosságait.

Napjainkban tapasztalhatjuk, hogy Hargita megyén újabb – jobb esetekben a régi falumúzeumok még meglévő gyűjteményét is átörökítő – „tájház-alapítási hullám” fut végig. Ez készítette a Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpontot arra, hogy a kolozsvári Kriza János Néprajzi Társaság nyomdokain járva, egy megyei szintű szakmai tanácskozást szervezzen szakemberek bevonásával, mindazok számára, akik a népi építészeti emlékeinek védelmét, a székelység tárgyi kultúrájának megőrzését célként tűzték ki. Így került sor 2007. november 22-én a Forrásközpont székházában a *Tájházak helyzete Hargita megyében* című szakmai tanácskozásra, amelyre a megye közel harminc településéről érkeztek érdeklődők. Olyanok, akik már létező tájházukat képviselték, de olyanok is, akik annak létrehozásán most fáradoznak. A Communitas Alapítvány támogatta szakmai tanácskozást a résztvevők előadásokat hallhattak a *csíki tájházakról és néprajzi gyűjteményekről* (Ferencz Angéla, Hargita Megyei Kulturális Központ, Csíkszereda; Farkas Irén ny. muzeológus), a *tájházak létrehozásakor követendő muzeológiai szempontokról* (Miklós Zoltán, Haáz Rezső Múzeum, Székelyudvarhely), *tárgyi örökségünk megőrzésének érzelmi vonatkozásairól és jelképességéről* (P. Buzogány Árpád, Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont), a *lővétei tájház létrejöttének körülményeiről és a helyi közösség életében betöltött szerepéről* (Mihály János, Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont).

A szakemberek ismertették a tájházi gyűjtemények fejlesztésének lehetőségeit, külön hangsúlyt fektetve arra, hogy a népi lakáskultúra egy-egy sajátos, lokális változatát hogyan lehet és hogyan érdemes kiállítás formájában bemutatni. Ugyanakkor hangsúlyozták, hogy a

helyi gyűjteményt ajánlatos olyan épületben elhelyezni, amely reprezentálni tudja egy-egy helység vagy tájegység jellegzetes népi építészetét. Az épület felújításakor nemcsak a hitelesség, az eredeti szerkezet megőrzése a fontos, hanem a ház élettartamának meghosszabbítása és használhatóságának biztosítása is. Meg kell oldani az épület konzerválását, de gondolni kell a tűz-, villám- és vagyonvédelemre is, illetve arra, hogy a tájház hasznosításakor szükséges lesz villanyra, vízre, WC-re, esetleg gázra, telefonra. Ha nagyobb látogatottságra számítunk, nem árt, ha kiszolgáló helyiségek (pl. ajándékbolt) kialakítására is gondolunk. Nem szabad megfeledkezni az épület környezetének rendezéséről sem. A tájházat, ha lehetséges, be kell illeszteni a településrendezési tervbe, udvarának, közvetlen környezetének tükröznie kell azt a korszakot, amely bemutatásra kerül.

Fontos, hogy a tájházak ne váljanak „holt tárgyak elidegenedett gyűjteményeivé, raktáraivá”, hanem a lehetőségekhez mérten működjenek a helyi közművelődés székhelyeként, váljanak a falusi közösségek kisebb kulturális centrumaivá. A helyi lakáskultúrát, népművészetet és művelődéstörténeti értékeket bemutató kiállítások mellett működtessenek bennük táncházat, udvarukon, vagyis az „életen” szervezzenek kézműves tábort, helytörténeti vetélkedőket és más hagyományörző rendezvényeket. Csak az ilyen többfunkciós „élő tájházak” segíthetik a székelyföldi faluturizmus kibontakozását, a helyi vagy a regionális identitás reprezentálását.

Az előadásokat követő *forumon* a tájházak és a falumúzeumok képviselői mutathatták be saját gyűjteményüket. Öröndetes volt hallani, hogy tájházakat nemcsak kizárólag állami és önkormányzati finanszírozással hoznak létre, hanem már arra is van példa, hogy magán-személyek, vállalkozók is fontosnak érzik egy-egy település helytörténeti-néprajzi gyűjteményének megteremtését. A beszélgetés során felvetődött egy olyan civil szervezet létrehozásának szükségessége (magyarországi mintára – *Magyarországi Tájházak Szövetsége*), amely képviselné a székelyföldi, sőt erdélyi tájházakat, biztosítaná szakmai koordinálásukat. Ugyanakkor megfogalmazódott a hasonló gyűlések évenkénti, vándorgyűlések formájában való megszervezésének az igénye. A szervezést a Forrásközpont, az első házigazda szerepét a bögözi tájházat működtető Lukács család vállalta.

Mihály János

A címlapon: pillanatkép a lövétei tájház avatásáról.

Ádám Gyula felvétele.

A címlap belső oldalán: az etédi, homoródszentpáli, lövétei (régi gyűjtemény) és kozmási tájházak gyűjteményei.

Balázs Ödön és P. Buzogány Árpád felvételei.

ÖRÖKSÉGÜNK

Történelem. Népelet. Néphagyomány.

I. évfolyam (2007) 4. szám

Életutak

4 Forró Albert: Csíkmindszenti Nagy István (1873–1937)

História

6 Albert Dávid: Az iskolamesterekkel szemben támasztott erkölcsi követelmények

8 Botár István: Egy ásatás mozzanatai. A csíkmenasági templom kutatása

10 Gidó Csaba: Az udvarhelyi sajtó újrászületése: az 1894-ben indított *Székely-Udvarhely*

Forrásközelben

11 Dr. Vofkori László: Métális levelek Székelyudvarhelyről

Népi kultúra

14 Jakab Rozália: A cifrabunda emléke Farkaslakán

16 Dr. Balázs Lajos: Nyári Szent János napjáról, másképpen

18 Vass Melánia: Oroszhegyi szekeresség

Tárgyi örökségünk

20 Mihály János: Álmos vezér várai a Székelyföldön

22 Koszta Csaba János: A rugonfalvi templom

Lábjegyzet

23 Kolombán Zsuzsánna: Körkép a Kárpát-medence népi vallásosságáról

23 Hajdani ízek Székelyföldről

Megkérdeztük

24 „Minél realisabban látni a helyzetet”

Novák Károly István beszélgetése Bárdi Nándor jelenkor-történésszel

Közgyűjteményeink

26 Miklós Zoltán: Egyéni törekvés – közösségi érdek.

A homoródszentpáli tájház létrehozásának előmunkálatai

Jelzések, emlékek, vélemények

28 Szócs Lajos: Szemelvények a korondi fazékgyárak történetéből

30 Ráduly János: Hány erdélyi rovás emlékünk Árpád-kori?

Székely fonó

31 Korondi anekdoták. Gyűjtötték id. és ifj. István Lajos

ÖRÖKSÉGÜNK : Történelem. Népelet. Néphagyomány.

I. évfolyam (2007) 4. szám

Megjelenik negyedévente

Kiadja a Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont

Igazgató: dr. Hermann Gusztáv Mihály

Főszerkesztő: Kolombán Zsuzsánna

Szerkesztőbizottság: dr. Hermann Gusztáv Mihály, Kovács Árpád, Mihály János, Miklós Zoltán, P. Buzogány Árpád.

A szerkesztőség címe: Székelyudvarhely, 1918 december 1 utca, 9. sz., II. emelet.

Tel.: 0266-214440 (7–15 óra között), fax: 0266-214441

e-mail: oroksegunk@hereditas.ro

Műszaki és grafikai szerkesztés: Corvette Kft., Székelyudvarhely

Nyomdai munkálatok: Infopress Rt., Székelyudvarhely

Megjelenik a Hargita Megyei Tanács és az Eurotrans Alapítvány támogatásával.